

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни «Основи охорони праці
та безпека життєдіяльності»
для студентів всіх спеціальностей
освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр. Частина 2

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

**Методичні вказівки
до самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни «Основи охорони праці
та безпека життєдіяльності»
для студентів всіх спеціальностей
освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр. Частина 2**

Вінниця
ВНТУ
2017

Рекомендовано до друку Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 4 від 15 грудня 2016 р.)

Рецензенти:

М. Й. Бурбело, доктор технічних наук, професор

М. С. Лемешев, кандидат технічних наук, доцент

Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» для студентів всіх спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. Частина 2 / Уклад. І. В. Віштак, С. В. Дембіцька, І. М. Кобилянська, О. В. Кобилянський. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 39 с.

У методичних вказівках наведено основні рекомендації та вимоги до виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу з дисципліни.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2 ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	6
2.1 Самостійна робота студентів під час лекцій.....	6
2.2 Робота над конспектами лекцій, планами практичних занять.....	7
2.3 Вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, методичними вказівками, опрацювання матеріалу за першоджерелами, науковою та спеціальною літературою.....	8
2.4 Робота з бібліотечними фондами та дистанційними джерелами з метою пошуку необхідної інформації	9
3 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	13
4 ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	19
5 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	22
6 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	34
7 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	36

ВСТУП

Методичні вказівки до самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» у частині 2 містять рекомендації щодо виконання самостійної та індивідуальної роботи під час вивчення 2-го модуля дисципліни «Основи охорони праці»

У другій половині ХХ століття докорінно змінилися продуктивні сили, розширилося виробництво, виникли нові галузі промисловості. Людина оволоділа атомною енергією, залучила в процесі своєї діяльності всі оболонки Землі і навіть вийшла в Космос. Виникла необхідність у глибокому вивченні біологічної, фізичної і хімічної сутності впливу шкідливих і небезпечних чинників, у прогнозуванні їхнього виникнення, щоб завчасно на підставі фундаментальних, технічних і медичних наук упроваджувати заходи захисту від них на стадії проектування, конструювання й виробничої експлуатації. Нині проблеми охорони праці вирішуються на національному рівні в масштабах держави. Основна увага приділяється усуненню шкідливого впливу технологічних процесів на організм людини шляхом оздоровлення умов праці на виробництві.

На сьогодні постає необхідність покращення стану охорони праці в Україні шляхом удосконалення й поліпшення умов праці, зменшення виробничого травматизму, удосконалення управління працею, покращення нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю України.

Метою вивчення дисципліни «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» є:

- формування навичок самостійного мислення, аналізу ситуацій, самостійної роботи із законодавчими та нормативними документами, підручниками, журналами;

- оволодіння студентами методами і засобами створення безпечних умов праці з урахуванням специфічних особливостей виробництв за профілем спеціальностей;

- формування в майбутніх спеціалістів необхідного в їхній професійній діяльності рівня знань та умінь, які відповідали б сучасним державним стандартам освіти;

- оволодіння студентами методикою інженерних розрахунків, пов'язаних з проектуванням сприятливих умов праці на навколишнє природне середовища, а також надійності й міцності конструктивних елементів машин і механізмів.

Головною метою самостійної роботи студентів з дисципліни є закріплення та систематизація теоретичних знань, наукове осмислення основних аспектів охорони праці.

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання	заочна форма навчання		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Усі (шифр і назва)	Нормативна			
	Спеціальність усі (шифр і назва)				
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): всі	Рік підготовки:			
Змістових модулів – 2		2	3	2	3
Індивідуальне завдання – дві контрольні роботи для студентів заочної форми навчання, реферати з окремих тем курсу, РГЗ та контрольна робота для студентів денної форми навчання		Семестр			
Загальна кількість годин – 90		3	5	3	5
		Лекції			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1; самостійної роботи; студента – 2	Освітньо- кваліфікаційний рівень: бакалавр	8	8	4	4
		Практичні, семінарські			
		8			
		Лабораторні			
			8		2
		Самостійна робота			
		29	29	41	39
Вид контролю: диф.залик, іспит					

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 35,6%–64,4%; для заочної форми навчання – 11,1%–88,9%.

2 ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Самостійна робота студентів під час лекцій

Під час лекцій студенти повинні постійно працювати: сприймати матеріал, що викладається, критично осмислювати та коротко занотувати його у конспекті, за потребою задаючи запитання викладачу.

Не варто пропускати лекції без поважних причин, оскільки вони є одним з найважливіших і найефективніших засобів отримання знань. Окрім матеріалів підручника або посібника з відповідної дисципліни, викладених у більш доступній формі та з необхідними поясненнями, у лекції, як правило, містяться найновіші дані з того чи іншого питання, які неможливо знайти в навчальній літературі. Не можна також без поважних причин спізнюватись на лекцію. Якщо студент все ж таки спізнився, він повинен, спитавши дозволу викладача, швидко пройти до найближчого вільного місця та не відволікаючи увагу інших студентів включатись в роботу.

Ще до початку лекції чергові студенти, призначені старостами груп, мають підготувати в аудиторії дошку, вологу ганчірку та крейду. Також за додатковими вказівками лектора може бути необхідним підготувати заздалегідь мультимедійну техніку: комп'ютер, проектор та екран.

На початку студенти мають чітко з'ясувати тему лекції й, згадавши програму курсу, встановити її зв'язок з попередніми та майбутніми темами. Студенти повинні одразу згадати, що їм відомо з даної теми за результатами навчання у школі та вивчення інших дисциплін в університеті. Далі таким же чином аналізуються й оголошені викладачем мета та план лекції. Зокрема, студентам варто пов'язати мету з темою лекції і перевірити логічність побудови її плану. Уже на цій початковій стадії лекції студенти мають перевірити себе, чи знайома їм уся використовувана викладачем термінологія. За потребою студенти можуть звернутись до лектора з проханням повторити або розтлумачити той чи інший термін.

Студенти повинні постійно уважно слухати викладача для збереження логічного послідовного зв'язку між реченнями та положеннями матеріалу, що викладається. При оголошенні викладачем кожної чергової частини лекції студенти мають звіритись з відповідними пунктами її плану. Слухачам потрібно постійно критично оцінювати матеріал, що викладається (не можна все приймати на віру), й у разі сумнівів задавати питання викладачу. У випадку, якщо студенти тимчасово втрачають увагу та логічний зв'язок між фрагментами тексту лекції, що може бути зумовлено втомою і є об'єктивним фактором, рекомендується на цей період відновлення уваги повторити за конспектом положення, що

викладались раніше. Студенти мають бути готовими і до питань з боку викладача про те, чи зрозумілими є ті чи інші основні положення або терміни, що вивчаються на лекції, якою є їх власна точка зору щодо змісту того чи іншого поняття або перспектив певного напрямку розвитку галузі, або технічного пристрою. Важливе значення під час лекцій мають проблемні дискусійні питання, які також обов'язково задаються викладачем. Під час відповіді на ці питання студенти повинні показати логічне та послідовне мислення, а також володіння певним запасом знань з цієї та суміжних дисциплін. В обговоренні проблемних питань можуть брати участь декілька студентів по черзі, можуть виникати суперечки, що, зазвичай, урегульовуються лектором. Студенти повинні намагатись не тільки висловлювати, а й обґрунтовувати свою позицію. Якщо аудиторія слухачів не приходить до єдиної коректної відповіді на проблемне запитання, викладач дає його сам, при цьому студентам потрібно критично сприйняти та уважно проаналізувати таку відповідь. Наприкінці лекції, переважно, формулюються висновки з неї, які студенти повинні занотувати та осмислити. На перерві студентам рекомендується перечитати матеріали конспекту лекції, коротко повторити їх та з'ясувати для себе, чому новому вони навчилися.

2.2 Робота над конспектами лекцій, планами практичних занять

У конспект лекції не потрібно записувати дослівно все те, що говорить викладач. Студенти мають осмислювати викладений матеріал, критично оцінювати його і занотовувати в конспекті найголовніше та своїми словами (самостійно сформульована фраза запам'ятовується у 7 разів швидше та краще, ніж записана дослівно та необдуманно). Деякі найважливіші положення, які мають бути в конспекті викладач-лектор виділяє інтонаційно або у більш повільному викладенні. Також дуже корисними є додаткові пояснення студентів у конспекті тих питань та положень, які для них є більш складними. У разі виникнення незрозумілостей варто не соромлячись задавати додаткові запитання викладачу.

У конспекті лекції потрібно обов'язково залишати поля або вільні сторінки для додаткових записів та нотаток під час самостійної роботи з конспектом або для опрацювання додаткових питань, винесених лектором на СРС.

Писати необхідно конспекти охайно, чітким почерком, кульковими ручками різних кольорів для виділення основних положень та нових термінів.

Під час опрацювання додаткової літератури (розділів у підручниках чи посібниках, винесених на СРС, наукових монографій та статей) можуть складатись текстуальні або тематичні конспекти. У текстуальному конспекті, як правило, викладаються відомості з одного джерела, при

цьому студент слідує за автором джерела, зберігаючи у конспекті його структуру та термінологію. У тематичному конспекті можуть міститись матеріали з декількох різних джерел, присвячених одній і тій ж темі або питанню. При цьому викладаються різні погляди щодо цієї теми або питання та власні думки укладача конспекту.

З урахуванням цих же вказівок здійснюється робота над складанням конспектів практичних занять, у яких на початку подається план заняття у вигляді кількох логічно пов'язаних пунктів. Ці пункти у відповідній послідовності мають бути наведені і в тексті конспекту практичного заняття. Такі пункти необхідно виділяти іншим кольором.

2.3 Вивчення навчального матеріалу за підручниками, навчальними посібниками, методичними вказівками, опрацювання матеріалу за першоджерелами, науковою та спеціальною літературою

Частина матеріалу дисципліни, що вивчається на лекціях, практичних та лабораторних заняттях, за вказівками викладача відводиться на самостійне опрацювання його студентами. При цьому викладач вказує, за якими джерелами цей матеріал можна вивчити.

Якщо студенту викладення матеріалу в тому чи іншому джерелі є незрозумілим (основні положення, означення, висновки), доцільно взяти інший підручник чи посібник з цієї ж самої дисципліни. Не варто нехтувати й підручниками для технікумів, де найважливіші поняття пояснюються більш дохідливо, з використанням відомих доступних прикладів. Далі, коли основні положення тієї чи іншої теми стали зрозумілими, можна знову повернутись до посібників для вузів. Важливо також підтримувати зв'язок з викладачем, приходити на консультації для одержання допомоги при виконанні такого виду самостійної роботи. Особливо важливі консультації та пояснення викладача при самостійному вивченні студентами наукових монографій і статей. Така література не є науково-популярною і розрахована на наявність у читача певних початкових знань про об'єкт, який розглядається, та розуміння використовуваних термінів. Автори таких наукових публікацій можуть не давати означення низці термінів, передбачаючи наявність відповідних знань у читача.

У подібних випадках студентам доводиться звертатись до додаткової літератури, на яку є посилання у статті чи монографії або використовувати енциклопедії та довідники.

За потребою конспектування спеціальної чи наукової літератури за тією чи іншою тематикою варто попередньо уважно прочитати назву джерела, прізвища авторів, рік видання та анотацію для визначення того, чи підходить взагалі таке джерело для виконання поставленого завдання. Якщо необхідне джерело підібране, спочатку детально знайомляться з його змістом визначаючи розділи, які потрібно прочитати (для виконання

завдання, як правило, не обов'язково вивчати все джерело). Далі з цими розділами знайомляться попередньо, прискорено переглядаючи деякі абзаци та означення і з'ясовуючи для себе термінологію та особливості об'єкта. Після цього матеріал вивчається уважно і послідовно, при цьому на полях джерела доцільно робити помітки олівцем, зазначаючи найважливіші фрагменти та положення джерела, що полегшить у подальшому його конспектування. Під час такого попереднього прочитування студенту необхідно все зрозуміти, не можна переходити до іншого поняття, якщо до кінця не зрозуміле попереднє. За потребою для отримання пояснень потрібно знову ж таки звертатись до викладача, підручників чи довідників.

Потрібно максимально раціонально використовувати час. Так, якщо фрагмент розділу, що вивчається, не має відношення до розглядуваного питання, його можна пропустити.

Тільки після завершення описаного детального ознайомлення з джерелом приступають до його конспектування, використовуючи рекомендації попереднього підрозділу таких вказівок (формулювати положення самостійно після детального обдумування та критичного оцінювання). Паралельно на полях конспекту або на зворотному боці кожного аркуша наводяться додаткові коментарі, тлумачення та критичні зауваження студента або викладача.

2.4 Робота з бібліотечними фондами та дистанційними джерелами з метою пошуку необхідної інформації

Для глибшого засвоєння матеріалів курсу дисципліни, а також для виконання практичних завдань та самостійної роботи, викладач на початку дає студентам список рекомендованої літератури. Як правило, значна її частина наявна в бібліотеці університету, у читальній залі або на абонементі. Для рекомендованої викладачем літератури вказуються всі бібліографічні відомості (прізвища та ініціали авторів, назва, рік та місто видання), тому її легко знайти за алфавітним каталогом бібліотеки й узяти цю літературу на абонемент або попрацювати з нею у читальній залі.

У випадку, якщо студент готує реферат за певним індивідуальним завданням або здійснює поглиблене самостійне опрацювання питання чи теми, він може не мати повних бібліографічних даних з потрібних джерел. Зазвичай, йому відома тільки назва теми, тому доцільно скористатись систематичним каталогом університетської бібліотеки для пошуку літератури за індексом УДК. Перший ряд цифр індексу УДК має таке ділення: 0 – Загальний відділ. Наука. Організація. Розумова діяльність. Знаки та символи. Документи та публікації; 1 – Філософія; 2 – Релігія; 3 – Економіка. Праця. Право; 5 – Математика. Природничі науки; 6 – Прикладні науки. Медицина. Техніка; 7 – Мистецтво. Прикладне мистецтво. Фотографія. Музика; 8 – Мовознавство. Філологія. Художня література.

Літературознавство; 9 – Краєзнавство. Географія. Біографія. Історія. Кожен з класів розділений на десять розділів, які, насамперед, підрозділюються на десять дрібніших підрозділів і т. д. Для кращої наочності та зручності читання всього індексу після кожних трьох цифр, починаючи зліва, ставиться крапка. У середині кожного розділу застосовується ієрархічна побудова від загального до часткового із застосуванням того самого десяткового коду.

Деталізація понять здійснюється за рахунок подовження індексів, при цьому кожна приєднана цифра не змінює значення попередніх, а лише уточнює їх, позначаючи більш вузьке поняття. Наприклад: 5 – Математика. Природничі науки; 53 – Фізика, 536 – Термодинаміка і т. д. Таким чином, потрібну літературу можна знайти ще й за індексом УДК. Якщо останній також попередньо не відомий, можна звернутись до предметного каталогу бібліотеки, де за назвами напрямків, тем та проблемних питань можна визначити індекси УДК, що відповідають цим напрямкам, і далі з використанням цих індексів шукати літературу в систематичному каталозі.

Залежно від способу подання інформації розрізняють документи: текстові (книги, журнали, звіти тощо), графічні (креслення, схеми, діаграми), аудіовізуальні (звукозаписи, кіно- і відеофільми), машино-прочитувані (наприклад, такі, що утворюють базу даних на мікрофотоносіях) тощо. Крім того, документи підрозділяються на первинні (містять безпосередні результати наукових досліджень та розробок, нові наукові звіти або нове осмислення відомих ідей та фактів) та вторинні (містять результати аналітико-синтетичного й логічного опрацювання одного або декількох первинних документів чи звіт про них). Як первинні, так і вторинні документи підрозділяються на опубліковані (видання) і неопубліковані. З розвитком інформаційних технологій це розмежування стає усе менш істотним. У зв'язку з наявністю в неопублікованих документах цінної інформації, що випереджає відомості в опублікованих виданнях, органи НТІ прагнуть оперативного поширювати ці документи за допомогою новітніх засобів репродукування.

Серед первинних документів – книги (неперіодичні текстові видання обсягом понад 48 сторінок); брошури (неперіодичні текстові видання обсягом понад чотири, але не більш 48 сторінок). Книги та брошури підрозділяються на платні та безкоштовні, а також на наукові, навчальні, офіційно-документальні, науково-популярні. Далі вони діляться за галузями науки і науковими дисциплінами. Серед книг та брошур важливе наукове значення мають монографії, що містять усебічне дослідження однієї проблеми або теми і належать одному або декільком авторам. Також видаються збірники наукових праць, що містять низку здобутків одного або декількох авторів, реферати й різні офіційні або наукові матеріали.

Для навчальних цілей видаються підручники і навчальні посібники (навчальні видання). Це неперіодичні видання, що містять систематизовані відомості наукового та прикладного характеру, викладені у формі, зручної для вивчення.

Деякі видання, публіковані державними або громадськими організаціями, установами та відомствами, називаються офіційними. Вони містять матеріали законодавчого, нормативного або директивного характеру.

Найбільш оперативним джерелом НТІ є періодичні видання, що виходять через визначені проміжки часу, постійною для кожного року кількістю номерів. Традиційними видами періодичних видань є газети та журнали. До періодичного належать також видання, що виходять через невизначені проміжки часу, у міру нагромадження матеріалу. Звичайно, це збірники наукових праць університетів, інститутів, наукових спілок, публіковані без строгої періодичності під загальним заголовком «Праці», «Учені записки», «Вісті» тощо.

До спеціальних видів технічних видань прийнято відносити нормативно-технічну документацію, що регламентує науково-технічний рівень та якість продукції, що випускається, (стандарти, інструкції, типові положення, методичні вказівки тощо). Стандарт – нормативно-технічний документ, що встановлює комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації і затверджений компетентним органом. В Україні чинні державні стандарти (ДСТУ); галузеві стандарти (ОСТ) та стандарти підприємств (об'єднань) (СТП). Залежно від змісту стандарти охоплюють: технічні умови та вимоги; параметри і розміри; типи; конструкції; марки; асортименти; правила приймання; методи контролю; правила експлуатації та ремонту; типові технологічні процеси тощо. За приналежністю стандарти підрозділяються на вітчизняні, країн-членів ЄС, національні закордонних країн, фірм та асоціацій, міжнародних організацій (наприклад, міжнародної організації мір і ваг (МОВМ)). Важливе значення має патентна документація, що є сукупністю документів, які містять відомості про відкриття, винаходи та інші види промислової власності, а також відомості про охорону прав винахідників. Патентна документація має високий ступінь імовірності, оскільки піддається ретельній експертизі на новизну та корисність.

Первинні непубліковані документи можуть бути розмножені в необхідній кількості екземплярів та користуватися правами видань (рукопис і коректурні відбитки є проміжними етапами поліграфічного процесу). До основних видів непублікованих первинних документів належать науково-технічні звіти, дисертації, депоновані рукописи, наукові переклади, конструкторська документація, інформаційні повідомлення про проведені науково-технічні конференції, з'їзди, симпозіуми, семінари.

Вторинні документи та видання підрозділяють на довідкові, оглядові, реферативні та бібліографічні. У довідкових виданнях (довідники, словники) містяться результати теоретичних узагальнень, різні величини та їхні значення, матеріали виробничого характеру.

В оглядових виданнях утримується концентрована інформація, отримана в результаті добору, систематизації та логічного узагальнення відомостей з великої кількості першоджерел за визначеною темою та за

певний проміжок часу. Розрізняють огляди аналітичні (містять аргументовану оцінку інформації, рекомендації щодо її використання) і реферативні (мають описовий характер). Крім того, працівники бібліотек часто готують бібліографічні огляди, що містять характеристики первинних документів як джерел інформації, що з'явилися за певний час або об'єднаних якою-небудь загальною ознакою.

Реферативні видання (реферативні журнали, реферативні збірники) містять скорочене викладення первинного документа або його частини з основними фактичними відомостями та висновками. Реферативний журнал – це періодичне видання журнальної або карткової форми, що містить реферати опублікованих документів (або їхніх частин). Реферативний збірник – це періодичне або неперіодичне видання, що містить реферати неопублікованих документів (до них допускається включати реферати опублікованих закордонних матеріалів).

Бібліографічні покажчики є виданнями книжкового або журнального типу, що містять бібліографічні описи видань, які вийшли. Залежно від принципу розташування бібліографічних описів покажчики підрозділяються на систематичні (описи розташовуються за сферами науки та техніки відповідно до тієї або іншої системи класифікації) та предметні (описи розташовуються в порядку перерахування найважливіших предметів відповідно до предметних рубрик, розташованими за абеткою).

Вторинні неопубліковані документи включають реєстраційні й інформаційні карти, облікові картки дисертацій, покажчики депонованих рукописів та перекладів, картотеки «Конструкторська документація на нестандартне устаткування», інформаційні повідомлення. До них прийнято відносити також вторинні документи, що публікуються, але розсилаються за підпискою («Бюлетень реєстрації НДР та ДКР», збірники рефератів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт тощо).

Протягом останніх років набувають популярності електронні видання (електронні варіанти виданих підручників, посібників, наукової літератури або спеціально створені електронні посібники та дистанційні курси дисциплін). Указані форми джерел є досить зручними та доступними у використанні.

Варто орієнтуватись на літературу та навчальні матеріали, виставлені на персональній веб-сторінці викладача-лектора дисципліни у розділі «Навчально-методична робота», а також на дистанційний курс дисципліни (за його наявності). В останньому випадку потрібно попередньо попросити викладача-лектора включити прізвища студентів, які бажають використовувати матеріали дистанційного курсу до переліку, що подається у центр дистанційної освіти ВНТУ, для одержання кожним студентом свого персонального логіну та паролю і забезпечення доступу до матеріалів курсу.

Також студенти повинні вміти швидко знаходити потрібну їм електронну інформацію на інших сайтах. Але для цього важливо правильно скласти пошуковий запит, що вводиться у відповідному рядку пошукової

системи (Google, Rambler, Яндекс, Апорт, Мета тощо). Якщо відомі прізвища та ініціали авторів джерела та його назва, вони безпосередньо вводяться у рядку пошуку, після чого система за наявності дає перелік посилань на потрібне джерело. Складніше, якщо немає бібліографічних відомостей, а є тільки тема, яку потрібно опрацювати, або проблемне питання. Тоді потрібно вводити ці дані у різних варіаціях в рядку пошуку системи. Сам пошук при цьому є більш тривалим.

3 ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ

Тема 6 Правові та організаційні основи охорони праці

Зміст

Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників. Акти з охорони праці, які є чинними в організації, їхній склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що є чинними в організації. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела. Заходи і засоби з охорони праці, витрати на здійснення і придбання яких включаються до валових витрат.

Завдання

1. Необхідно ознайомитися з основними термінами з охорони праці, її методами та засобами. Місце та роль охорони праці в системі наукових знань людства.

2. Засвоїти основні теоретичні положення охорони праці, а також на яких дисциплінах базується ця наука.

3. Ознайомитися з класифікацією небезпек, шкідливими та небезпечними факторами. Вивчити основні принципи забезпечення безпеки за ознаками їхньої реалізації.

4. Правові, нормативні й організаційні основи охорони праці (Конституція України; законодавство України про охорону здоров'я, праці, навколишнього середовища; кримінальне законодавство; Закони України: «Про цивільну оборону», «Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення», «Про дорожній рух»; Кодекс цивільного захисту України).

5. Розглянути особливості фінансування охорони праці.

Основні поняття: охорона праці, шкідливий та небезпечний виробничий чинник, нормативний акт охорони праці, безпека, безпека виробничого устаткування, безпека виробничого процесу.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 4, 6, 9.

Додаткова: 2, 4, 9.

Питання для самоконтролю

1. Система стандартів безпеки праці (ССБП).
2. Поняття про охорону праці відповідно до ССБП.
3. Місце і роль адміністративних працівників та кожного працівника в системі управління охороною праці.
4. Види відповідальності за порушення правил і норм охорони праці.
5. Єдині міжгалузеві і галузеві правила й норми.
6. Функціональні обов'язки служби охорони праці.
7. Види відповідальності за порушення правил і норм охорони праці.
8. Закон про соціальне страхування.

Тема 7 Організація охорони праці на підприємстві

Зміст

Органи державного нагляду за охороною праці, їхні основні повноваження й права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи кабінетів. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка. Стимулювання охорони праці.

Завдання

1. Розглянути особливості державного нагляду за охороною праці. Державний, громадський відомчий контроль за дотриманням норм охорони праці.
2. З'ясувати особливості проведення атестації робочого місця, її мету та основні завдання. Законодавче забезпечення атестації робочого місця.
3. Провести характеристику карти умов праці та принципи її заповнення.
4. З'ясувати, які бувають кольори безпеки і умови їх використання.
5. Визначити методи стимулювання охорони праці.
6. Служба охорони праці на підприємстві: порядок створення, умови функціонування та особливості звітності.

Основні поняття: громадський, державний, відомчий контроль за охороною праці, атестація робочого місця, карта умов праці, кольори безпеки, промислова безпека, знаки безпеки, сигнальна розмітка.

Рекомендована література :

- Основна: 2, 5, 8, 11.
Додаткова: 2, 4, 9.

Питання для самоконтролю

1. Класифікація умов праці за тяжкістю та шкідливістю.
2. Поняття і види санітарних норм. Мета введення їх у практичне застосування.
3. Класифікація устаткування.
4. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість. Основні завдання, функції служби охорони праці.
5. Структура і чисельність служб ОП. Права і обов'язки працівників служби ОП.
6. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їхні обов'язки і права.
7. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.
8. Регулювання питань охорони праці в колективному договорі.

Тема 8 Основи фізіології та гігієни праці

Зміст

Інфразвук та ультразвук. Джерела та параметри інфразвукових та ультразвукових коливань. Нормування та контроль рівнів, основні методи та засоби захисту від ультразвуку та інфразвуку. Джерела, особливості й класифікація електромагнітних випромінювань та електричних і магнітних полів. Характеристики полів і випромінювань. Нормування електромагнітних випромінювань. Прилади та методи контролю. Захист від електромагнітних випромінювань і полів.

Класифікація та джерела випромінювань оптичного діапазону. Особливості інфрачервоного (ІЧ), ультрафіолетового (УФ) та лазерного випромінювання, їхнє нормування, прилади та методи контролю. Засоби та заходи захисту від ІЧ та УФ випромінювань. Класифікація лазерів за ступенями небезпечності лазерного випромінювання. Специфіка захисту від лазерного випромінювання. Виробничі джерела, іонізуючого випромінювання, класифікація й особливості їхнього використання. Типові методи та засоби захисту персоналу від іонізуючого випромінювання у виробничих умовах.

Завдання

1. Загальні закономірності виникнення та впливу інфразвуку на організм працівника. Нормування та методи контролю. Засоби захисту.
2. Загальні закономірності виникнення та впливу ультразвуку на організм працівника. Нормування та методи контролю. Засоби захисту.
3. Вплив електромагнітних полів та випромінювань на організм людини, доза опромінення, класифікація та засоби захисту людини. Вплив електричного струму на людину, його можливі наслідки, нещасні випадки, пов'язані з дією електричного струму. Дотримання вимог безпеки на робочому місці.

4. Загальні закономірності виникнення та впливу вібрацій на організм працівника. Нормування та методи контролю. Засоби захисту.

5. Загальні закономірності виникнення та впливу іонізуючого випромінювання на організм працівника. Нормування та методи контролю. Засоби захисту.

Основні поняття: інфразвук, ультразвук, вібрація, радіаційна безпека, іонізуюче випромінювання, експозиційна доза, поглинута доза, еквівалентна доза, електромагнітне поле, електромагнітне випромінювання, лазерне випромінювання, електробезпека, електрофтальмія, металізація шкіри, електроопік, техногенна небезпека.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 4, 6, 8, 12.

Додаткова: 2, 4, 9.

Питання для самоконтролю

1. Поняття «виробнича санітарія», «гігієна праці».
2. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливостей та небезпечності факторів виробничого середовища.
3. Вимоги техніки безпеки й виробничої санітарії до вибору території і планування підприємства.
4. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета та завдання атестації.
5. Вимоги виробничої санітарії до системи опалення.
6. Вплив шуму на організм людини та захист від нього.
7. Мета класифікації шкідливих факторів.
8. Види освітлення, недоліки та переваги різних джерел освітлення.
9. Вібрація, її вплив на організм людини. Санітарна норма вібрацій.
10. Показники економічної ефективності безпеки праці.
11. Заходи попередження травматизму на виробництві.
12. Причини ураження людини електричним струмом.
13. Дати характеристику видам електричних травм.
14. Класифікація приміщень за правилами електробезпеки.
15. Від чого залежить ступінь ураження людини електричним струмом?
16. Визначення «електробезпека», дати пояснення.
17. Параметри небезпечного струму, його характеристика та дія.
18. Захист людини від дії електричного струму.

Тема 9 Основи виробничої безпеки

Зміст

Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Основні засоби

і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкта. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу під час виникнення пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Завдання

1. Класифікація приміщень за вибухо- та пожежонебезпекою.
2. Причини виникнення пожеж (аналіз статистичних даних).
3. Вогнегасячі речовини та їхні властивості. Особливості використання під час пожежі.
4. Пожежна сигналізація: види, умови використання та експлуатації.
5. Основні вимоги до забезпечення та контролю стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

Основні поняття: пожежа, вибух, детонація, горіння, вогнегасячі речовини, пожежна сигналізація, система пожежогасіння, пожежна безпека, категорія приміщення за вибухопожежонебезпечністю.

Рекомендована література :

- Основна: 1, 3, 4, 6.
Додаткова: 2, 4, 9.

Питання для самоконтролю

1. Знати, як класифікуються виробництва за їхнім впливом на навколишнє середовище, класифікацію шкідливих факторів за видом і походженням.
2. Вентиляція і кондиціонування повітря.
3. Особливості застосування штучного освітлення (робочого, аварійного, евакуаційного) на підприємствах галузі.
4. Освітлення, норми освітлення, захист від осліплювальної дії світла.
5. Напрями поліпшення стану виробничого середовища .
6. Застосування раціональних режимів праці та відпочинку.
7. Удосконалення трудового процесу з метою зниження його важкості та напруженості.
8. З'ясувати сутність поняття «пожежна безпека». Проаналізувати причини пожеж на виробництві та в організаціях.
9. Знати, з чого складається забезпечення пожежної безпеки на виробництві.
10. Класифікація матеріалів за ступенем горючості.
11. Класифікація будівель за ступенем вогнестійкості.
12. Організаційні та технічні заходи пожежної безпеки. Способи припинення горіння. Пожежна сигналізація.
13. Протипожежна профілактика. Мета та завдання.
14. Протипожежна профілактика електроустановок.
15. Первинні засоби пожежогасіння та протипожежний інвентар.
16. Пожежна сигналізація. Мета та завдання.
17. Складування та зберігання матеріальних цінностей.

Тема 10 Навчання з питань охорони праці

Зміст

Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи щодо запобігання травматизму та професійним захворюванням.

Завдання

1. Ознайомитися з видами інструктажів з охорони праці та їхніми особливостями.
2. З'ясувати порядок проведення інструктажів для працівників вашого напряму підготовки.
3. Особливості проведення інструктажів з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.
4. Порядок допуску працівників до самостійної роботи.
5. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань (аналіз статистичних даних вашої галузі).
6. Основні заходи щодо запобігання травматизму та професійним захворюванням.

Основні поняття: НС, глобальна НС, об'єктова НС, дезактивація, дегазація, дезінфекція, ліквідація, аварійно-рятувальні роботи, долікарська допомога.

Рекомендована література :

- Основна: 1, 2, 8, 9, 10.
Додаткова: 2, 4, 9, 11.

Питання для самоконтролю

1. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці.
2. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи.
3. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів.
4. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів.
5. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.
6. Причини травматизму та нещасних випадків на виробництві.
7. Заходи попередження травматизму на виробництві.
8. Характеристика шкідливих умов праці.
9. Вимоги безпеки до теплового та холодильного устаткування.
10. Показники економічної ефективності безпеки праці.

4 ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 6 Правові та організаційні основи охорони праці

Завдання

1. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

- Принципи державної політики з питань охорони праці.
- Науково-технічний прогрес і безпека праці.
- Державні нормативні акти з охорони праці.
- Економічні методи управління умовами та охороною праці.
- Сутність, цілі і завдання охорони праці.
- Аналіз стану охорони праці в Україні в сучасних умовах.
- Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Законодавча та нормативно-правове забезпечення охорони праці на підприємствах».

3. Підготувати реферат на одну з тем:

- Науково-технічний прогрес і безпека праці.
- Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
- Економічні методи управління умовами та охороною праці.
- Аналіз стану охорони праці в Україні в сучасних умовах.

4. Підготувати презентацію на одну з тем:

1. Електромагнітні поля, випромінювання та їхній вплив на здоров'я людини.
2. Вплив мікроклімату на організм людини.
3. Методи захисту людини від негативного впливу шкідливих факторів.

5. Пройти тестування до теми 6.

Тема 7 Організація охорони праці на підприємстві

Завдання

1. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

- Нормативно-правові підстави для проведення атестації.
- Принципи класифікації умов праці.
- Електромагнітне випромінювання, санітарні норми, захист людини від впливу електромагнітного випромінювання.
- Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.
- Актуальні проблеми гігієни праці.
- Організація роботи операторів комп'ютерних терміналів щодо зменшення впливу електромагнітного випромінювання

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Основи виробничої санітарії і гігієни праці».

3. Підготувати реферат на одну з тем:

1. Електромагнітне випромінювання, санітарні норми, захист людини від впливу електромагнітного випромінювання.

2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.

3. Актуальні проблеми гігієни праці.

4. Організація роботи операторів комп'ютерних терміналів щодо зменшення впливу електромагнітного випромінювання.

5. Міжнародна організація праці щодо захисту працівників від різних видів шкідливостей.

4. Підготувати презентацію на одну з тем:

1. Ідентифікації гігієнічного класу умов праці.

2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.

3. Актуальні проблеми гігієни праці.

5. Пройти тестування до теми 7.

Тема 8 Основи фізіології та гігієни праці

Завдання

1. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

– Види освітлення, недоліки та переваги різних джерел освітлення.

– Вимоги до систем природного освітлення залежно від призначення приміщень.

– Механізація та автоматизація технологічних процесів.

– Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.

– Улаштування виходів, проходів, площадок та сходів.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Поліпшення стану виробничого середовища, зменшення важкості і напруженості фізичної праці на підприємствах галузі».

3. Підготувати реферат на одну з тем:

1. Характеристика оптимальних умов праці.

2. Санітарні норми мікроклімату при оптимальних умовах праці.

3. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.

4. Методи оцінювання стану умов праці.

5. Страхування виробничих ризиків.

4. Підготувати презентацію на одну з тем:

1. Застосування раціональних режимів праці та відпочинку.

2. Шкідливі виробничі фактори та засоби захисту від них.

3. Вентиляція та кондиціонування повітря.

5. Пройти тестування до теми 8.

Тема 9 Основи виробничої безпеки

Завдання

1. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

- Травматизм на виробництві та його соціально-економічні наслідки.
- Заходи щодо запобігання травматизму на виробництві.
- Науково-технічний прогрес і безпека праці.
- Методи оцінювання стану умов праці.
- Страхування виробничих ризиків.
- Фактори виробничого середовища, що впливають на безпеку людини на виробництві.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Профілактика виробничого травматизму».

3. Підготувати реферат на одну з тем:

1. Травматизм на виробництві та його соціально-економічні наслідки.
2. Науково-технічний прогрес і безпека праці.
3. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов й охорони праці.
4. Фактори виробничого середовища, що впливають на безпеку людини на виробництві.

5. Заходи щодо запобігання травматизму на виробництві.

4. Підготувати презентацію на одну з тем:

1. Класифікація умов праці за тяжкістю та шкідливістю.
2. Методи оцінювання стану умов праці.
3. Травматизм на виробництві та його соціально-економічні наслідки.

5. Пройти тестування до теми 9.

Тема 10 Навчання з питань охорони праці

Завдання

1. Підготувати інформаційне повідомлення на одну з тем:

- Особливості навчання з питань охорони праці у країнах Європи.
- Особливості навчання з питань охорони праці у країнах Азії.
- Організація охорони праці за кордоном (на прикладі будь-якої розвинутої країни).
- Навчання з питань охорони праці працівників професій з підвищеною небезпекою.

2. Підготувати кросворд з основних понять теми «Навчання з питань охорони праці».

3. Підготувати реферат на одну з тем:

1. Соціально-економічне значення пожежної безпеки в Україні.
2. Забезпечення пожежної безпеки у вищих навчальних закладах.
3. Навчання з питань охорони праці: що нового в законодавстві.

4. Пройти тестування до теми 10.

6 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 6 Правові та організаційні основи охорони праці

1. Характеристика трудового процесу, що відображає навантаження переважно на центральну нервову систему, органи чуттів, емоційну сферу працівника, – це:

- 1) важкість праці;
- 2) напруженість праці;
- 3) шкідливий виробничий фактор;
- 4) небезпечний виробничий фактор.

2. Небажане явище, яке супроводжує виробничий процес і дія якого за певних умов може призвести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я працівника (гострого отруєння, гострого захворювання) і навіть до раптової смерті, – це:

- 1) важкість праці;
- 2) напруженість праці;
- 3) шкідливий виробничий фактор;
- 4) небезпечний виробничий фактор.

3. Система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності – це:

- 1) праця;
- 2) охорона праці;
- 3) безпека праці;
- 4) немає правильної відповіді.

4. На які групи за походженням можна поділити небезпечні та шкідливі виробничі фактори (НШВФ)?

- 1) фізичні і хімічні, біологічні;
- 2) фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні;
- 3) фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні та соціальні;
- 4) фізико-хімічні, соціально-психологічні та психофізіологічні.

5. Який з документів є основоположним у галузі охорони праці?

- 1) Закон України «Про охорону праці»;
- 2) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;
- 3) Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;
- 4) Кодекс законів про працю України.

6. Відповідно до Закону України «Про охорону праці», нормативно-правові акти з охорони праці – це:

- 1) офіційні документи компетентного органу державної влади, якими встановлюються загальнообов'язкові правила (норми);
- 2) правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов'язкові для виконання;
- 3) документи, які використовуються в галузі охорони праці;
- 4) усі відповіді правильні.

7. Який вид відповідальності, відповідно до Ст. 147 КЗпПУ, поділяється на два види: догана та звільнення з роботи?

- 1) дисциплінарна відповідальність; 3) матеріальна відповідальність;
- 2) адміністративна відповідальність; 4) кримінальна відповідальність.

8. Відповідальності, яка настає за будь-які посягання на загальні умови праці, – це:

- 1) дисциплінарна відповідальність; 3) матеріальна відповідальність;
- 2) адміністративна відповідальність; 4) кримінальна відповідальність.

9. Відповідальність робітників і службовців, яка регламентується КЗпПУ та іншими нормативними актами, що торкаються цієї відповідальності у трудових відносинах, – це:

- 1) дисциплінарна відповідальність; 3) матеріальна відповідальність;
- 2) адміністративна відповідальність; 4) кримінальна відповідальність.

10. Відповідальність, яка настає не за будь-яке порушення, а за порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, якщо це порушення створило загрозу загибелі людей чи настання інших тяжких наслідків або заподіяло шкоду здоров'ю потерпілого чи спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки - це...

- 1) дисциплінарна відповідальність; 3) матеріальна відповідальність;
- 2) адміністративна відповідальність; 4) кримінальна відповідальність.

11. Який документ зобов'язує роботодавця створити на кожному робочому місці, у кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів, а також забезпечити дотримання вимог законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці?

- 1) Закон України «Про охорону праці»;
- 2) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;
- 3) Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

12. Роботодавець створює службу охорони праці відповідно до типового положення, що затверджується Держнаглядом охорони праці на підприємстві з кількістю працюючих:

- 1) менше 20 осіб; 3) 50 і більше осіб;
- 2) менше 50 осіб; 4) 100 і більше осіб.

13. Для виконання функцій служби охорони праці можуть залучатися сторонні спеціалісти на договірних засадах, які мають відповідну підготовку на підприємстві з кількістю працюючих:

- 1) менше 20 осіб; 3) 50 і більше осіб;
- 2) менше 50 осіб; 4) 100 і більше осіб.

14. Служба охорони праці підпорядковується:

- 1) профспілці; 3) нікому не підпорядковується і працює на себе.
- 2) безпосередньо роботодавцю;

15. Ліквідація служби охорони праці допускається у разі:

- 1) ліквідації підприємства;
- 2) припинення використання найманої праці фізичною особою;
- 3) в обох випадках.

16. Без яких умов не допускається будівництво, реконструкція, технічне переоснащення виробничих об'єктів та інженерних інфраструктур?

- 1) попередньої експертизи робочого проекту або робочої документації на їхню відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- 2) дозволу керівника підприємства;
- 3) усі відповіді правильні.

17. Перелік видів робіт, об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки визначається:

- 1) Держгірпромнаглядом України;
- 2) Кабінетом Міністрів України;
- 3) Службою охорони праці України.

18. Згідно з Типовим положенням про службу охорони праці, ця служба бере участь:

- 1) у розслідуванні нещасних випадків та аварій;
- 2) у роботі постійно діючої комісії з питань атестації робочих місць за умовами праці;
- 3) у роботі комісії з питань охорони праці підприємства;
- 4) усі відповіді правильні.

19. Інструктаж, що проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за бсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу, – це:

- 1) повторний інструктаж;
- 2) позаплановий інструктаж;
- 3) цільовий інструктаж.

20. Коли працівники повинні бути ознайомлені з колективним договором?

- 1) до прийняття на підприємство;
- 2) щойно прийняті на підприємство;
- 3) лише за необхідності.

Тема 7 Організація охорони праці на підприємстві

1. Виробниче середовище – це сукупність ... , що впливають на людину під час виконання нею трудових обов'язків.

- 1) фізичних, хімічних;
- 2) фізичних, соціальних;
- 3) фізичних, хімічних, біологічних, соціальних та інших факторів.

2. На які види поділяється трудова діяльність?

- 1) фізична, психологічна;
- 2) фізична, розумова;
- 3) розумова, психологічна.

3. Вид трудової діяльності, яка загалом визначається роботою м'язів, до яких у процесі роботи припливає кров, забезпечуючи надходження кисню в організм та виведення продуктів окислення, – це:

- 1) фізична, психологічна;
- 2) фізична, розумова;
- 3) розумова, психологічна.

4. За величиною енерговитрат роботи поділяються на:

1. легкі, важкі;
2. легкі, середньої важкості, важкі, надзвичайно важкі;
3. легкі, середньої важкості, важкі.

5. Участь у трудовому процесі центральної нервової системи та органів чуття – це:

- 1) фізична діяльність;
- 2) розумова діяльність;
- 3) психологічна.

6. Як класифікуються виробничі шкідливості?

- 1) фізичні, хімічні, біологічні, психофізіологічні;
- 2) фізичні, хімічні, економічні, психофізіологічні;
- 3) фізичні, хімічні, соціальні, психофізіологічні.

7. Пожежі, вибухи, загазованість – це:

- 1) соціальні виробничі шкідливості;
- 2) хімічні виробничі шкідливості;
- 3) фізичні виробничі шкідливості.

8. Загально токсичні виробничі шкідливості – це:

- 1) фізичні виробничі шкідливості за характером дії на організм людини;
- 2) хімічні виробничі шкідливості за характером дії на організм людини;
- 3) хімічні виробничі шкідливості за шляхом проникнення в організм людини.

9. Психофізіологічні виробничі шкідливості, що викликають фізичне перенавантаження:

- 1) статичні, динамічні, гіподинамічні виробничі шкідливості;
- 2) статичні, динамічні, розумові, емоційні виробничі шкідливості;
- 3) розумове, емоційне, монотонність праці, аналізаторів.

10. Монотонність праці – це:

- 1) психофізіологічні виробничі шкідливості, що викликають фізичне перенавантаження;
- 2) психологічні виробничі шкідливості, що викликають нервово-перенавантаження;
- 3) психологічні виробничі шкідливості, що викликають нервово-психологічне перенавантаження.

11. Умови праці поділяють на групи:

- 1) комфортні, некомфортні;
- 2) зручні, надзвичайні, комфортні, неможливі;
- 3) комфортні, вищий комфорт, нестерпні та некомфортні.

12. Місцем постійного або тимчасового перебування працівника у процесі трудової діяльності є:

- 1) робоче поле;
- 2) робоче місце;
- 3) робоча зона.

13. Процес поширення в пружних тілах механічних коливань з амплітудою називається:

- 1) вібрацією;
- 2) деформацією;
- 3) розкладом.

14. Працівники, зайняті на роботах із динамічними процесами, мають право на:

- 1) оплачувані санітарно-оздоровчі перерви (15–20 хв);
- 2) обов'язкове державне страхування;
- 3) профілактичний масаж.

15. Віброізоляцію виконують за допомогою:

- 1) уведення в систему додаткової пружної маси, яка перешкоджає впливу від машини на інші елементи конструкції;
- 2) балансування роторів (валів);
- 3) усунення люфтів та зазорів.

16. Показник коливання, що періодично змінюється і фіксує найбільші значення показника:

- 1) тактом;
- 2) вібрацією;
- 3) амплітудою.

17. Сукупність небажаних звуків різної інтенсивності та частоти, що виникають у повітрі:

- 1) шумом;
- 2) звуком;
- 3) резонансом.

18. До акустичних засобів зниження шуму належать:

- 1) використання звукоізоляції та звукопоглинаючих огорож;
- 2) використання засобів віброізоляції і раціональне розташування робочих місць;
- 3) застосування мал шумних технологій та удосконалення технологічного ремонту.

19. Умови праці, які мають суттєві відхилення від норм одного або декількох елементів середовища:

- 1) нестерпними;
- 2) незручними;
- 3) некомфортними.

20. Такі виробничі шкідливості, як: машини й механізми, що рухаються; загазованість, пожежі, вибухи, шум тощо належать до:

- 1) біологічних виробничих шкідливостей;
- 2) фізичних виробничих шкідливостей;
- 3) природних виробничих шкідливостей.

Тема 8 Основи фізіології та гігієни праці

1. Вибираючи майданчик для будівництва підприємства, треба врахувати:

- 1) аерокліматичну характеристику та рельєф місцевості, умови туманоутворення та розсіювання в атмосфері промислових викидів;
- 2) рельєф місцевості та річкову зону;
- 3) варіанти «1» і «2».

2. У місцях організованого повітрозбору системами вентиляції вміст шкідливих речовин у зовнішньому повітрі не повинен перевищувати:

- 1) 25%;
- 2) 30%;
- 3) 15%.

3. Умови праці на об'єктах промисловості, що виключають вплив небезпечних і шкідливих факторів на працюючих:

- 1) безпека праці;
- 2) ГОСТ;
- 3) норми праці;

4. Джерелами забруднення повітря є:

- 1) організовані та неорганізовані джерела;
- 2) розосереджені джерела;
- 3) варіанти «1» і «2».

5. Об'єм виробничих приміщень на одного працівника, згідно із санітарними нормами, повинен становити не менше:

- 1) 15 м³, а площа приміщень – 4,5 м²;
- 2) 21 м³, а площа приміщень – 5,4 м²;
- 3) 1,5 м³, а площа приміщень – 54 м².

6. Ширина основних проходів всередині цехів та діляниць має бути не менше:

- 1) 5 м, а ширина проїздів – 2 м;
- 2) 1,5 м, а ширина проїздів – 2,5 м;
- 3) 1 м, а ширина проїздів – 5 м.

7. Висота виробничих приміщень має бути не менше:

- 1) 2,2 м;
- 2) 3,3 м;
- 3) 3,2 м.

8. До санітарно-побутових приміщень належать:

- 1) гардеробні, душові, умивальні, вбиральні, кімнати особистої гігієни жінок, відпочинку, паління та ін.;
- 2) медпункти, поліклініки, профілакторії;
- 3) їдальні, буфети, кімнати для прийняття їжі.

9. До медичних приміщень належать:

- 1) гардеробні, душові, умивальні, вбиральні, кімнати особистої гігієни жінок, відпочинку, паління та ін.;
- 2) медпункти, поліклініки, профілакторії;
- 3) їдальні, буфети, кімнати для прийняття їжі.

10. До приміщень громадського харчування належать:

- 1) гардеробні, душові, умивальні, вбиральні, кімнати особистої гігієни жінок, відпочинку, паління та ін.;
- 2) медпункти, поліклініки, профілакторії;
- 3) їдальні, буфети, кімнати для прийняття їжі.

11. До приміщень культурного обслуговування належать:

- 1) бібліотеки, зали засідань, спортзали;
- 2) заводоуправління, цехові контори;
- 3) гардеробні, душові, умивальні, вбиральні, кімнати особистої гігієни жінок, відпочинку, паління та ін.

12. До адміністративних приміщень належать:

- 1) бібліотеки, зали засідань, спортзали;
- 2) заводоуправління, цехові контори;
- 3) гардеробні, душові, умивальні, вбиральні, кімнати особистої гігієни жінок, відпочинку, паління та ін.

13. Усі стічні води від виробництва повинні спускатися:

- 1) у міську каналізаційну систему;
- 2) у поближні водоймища;
- 3) варіанти «1» та «2».

14. Стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та виникнення небезпеки для здоров'я людини:

- 1) екологічна безпека;
- 2) безпека праці;
- 3) біологія людини.

15. Закон, що визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь називається:

- 1) «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- 2) «Про використання природних ресурсів та корисних копалин»;
- 3) «Про екологічну ситуацію в країні».

16. Шкідливі забруднення поділяються на:

- 1) нешкідливі, легко шкідливі та дуже шкідливі;
- 2) фізичні, хімічні, біологічні та шкідливий вплив на довкілля;
- 3) леткі, газоподібні, речовини та тверді.

17. Іонізуюче, радіоактивне забруднення, підвищення температури, шуми і вібрації належать до:

- 1) нешкідливих факторів;
- 2) газоподібних шкідливих речовин;
- 3) фізичних.

18. Мийні засоби, важкі метали, тверді домішки та пестициди належать до:

- 1) дуже шкідливих речовин;
- 2) хімічних речовин;
- 3) легких речовини.

19. Підлоги виробничих приміщень повинні бути:

- 1) зносостійкими, теплими, неслизькими;
- 2) щільними, легкоочищувальними;
- 3) варіанти «1» та «2».

20. Комплексний документ, який містить характеристику взаємовідносин підприємства з навколишнім середовищем, – це:

- 1) екологічний паспорт;
- 2) санітарна книжка;
- 3) свідоцтво про екологізацію.

Тема 9 Основи виробничої безпеки

1. Травми поділяються на:

- 1) легкі і тяжкі;
- 2) смертельні і несмертельні;
- 3) легкі, тяжкі і смертельні;
- 4) відповіді 1) і 2).

2. Якщо травмовано двох і більш працівників – це:

- 1) легкі травми;
- 2) групові травми;
- 3) тяжкі травми;
- 4) смертельні травми.

3. Як класифікуються причини виробничого травматизму та професійних захворювань?

- 1) технічні, організаційні, санітарно-гігієнічні і психофізіологічні;
- 2) технічні, механічні, санітарно-гігієнічні і психофізіологічні;
- 3) технічні, механічні теплові і психофізіологічні;
- 4) технічні, механічні, електричні і психофізіологічні.

4. До яких причин виробничого травматизму та професійних захворювань належать несправність та зношеність устаткування?

- 1) електричні;
- 2) механічні;
- 3) технічні;
- 4) психофізіологічні.

5. Яка з перелічених причин виробничого травматизму та професійних захворювань належить до психофізіологічних причин?

- 1) порушення вимог, інструкцій, норм, стандартів;
- 2) стан здоров'я;
- 3) порушення виробничої дисципліни;
- 4) високий рівень шуму та вібрацій.

6. Нещасний випадок при виконанні державних і суспільних замовлень чи при виконанні громадського обов'язку – це:

- 1) нещасні випадки поза виробництвом;
- 2) нещасні випадки на виробництві;
- 3) нещасні випадки у побуті;
- 4) нещасні випадки під час виконання трудових обов'язків.

7. Наслідки виробничого травматизму та професійних захворювань поділяються на:

- 1) технічні, механічні;
- 2) технічні, економічні;
- 3) соціальні, економічні;
- 4) організаційні, психофізіологічні.

8. Зниження продуктивності праці – це ... наслідки виробничого травматизму та професійних захворювань.

- 1) соціальні;
- 2) економічні;
- 3) організаційні;
- 4) психофізіологічні.

9. При якому методі дослідження всі нещасні випадки систематично позначають умовними позначками на плані розміщення устаткування в цеху, на ділянці стосовно того, де стався нещасний випадок?

- 1) топографічному методі;
- 2) статистичному методі;
- 3) монографічному методі;
- 4) психологічному методі.

10. Місце постійного або тимчасового перебування працівника під час виконання ним трудових обов'язків – це:

- 1) робоча зона;
- 2) робочий простір;
- 3) робоче місце;
- 4) виробниче приміщення.

11. Фактори трудового процесу (разом із зовнішніми факторами праці), що можуть мати шкідливий вплив на стан здоров'я людини, яка працює, – це:

- 1) професійна шкідливість;
- 2) небезпечний фактор виробництва;
- 3) шкідливий фактор виробництва;
- 4) фактор виробництва.

12. Яка із груп не входить до професійних шкідливостей?

- 1) шкідливості, що пов'язані з неправильною організацією праці;
- 2) шкідливості, що пов'язані з виробничим процесом та умовами навколишнього середовища;
- 3) шкідливості, пов'язані домашніми побутовими умовами;
- 4) шкідливості, пов'язані з обставинами праці.

13. До шкідливостей, що пов'язані з неправильною організацією праці, належать:

1) несприятливі мікрокліматичні умови;	3) недостатня вентиляція;
2) надмірне напруження нервової системи;	4) нераціональний режим праці.

14. Під виробничою травмою розуміють:

- 1) ушкодження, яке виникло в працівників чи службовців під час виконання роботи на території виробничого підприємства чи установи і спричинило порушення цілісності тканини або функції органа чи організму загалом;
- 2) захворювання, у розвитку яких переважну роль відіграють несприятливі умови праці, професійні шкідливості;
- 3) сукупність травм, що виникають у певної групи населення за певний відрізок часу;
- 4) патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології (анатомічної, гістологічної будови), обміну речовин чи/та функціонуванням організму (його частин) у людини/тварини.

15. Розрізняють такі види виробничих травм:

1) зовнішні та внутрішні;	3) механічні, термічні, хімічні та електричні;
2) контрольовані та неконтрольовані;	4) соціальні, економічні й психічні.

16. До причин виробничого травматизму не належать:

1) технічні;	3) санітарно-гігієнічні;
2) організаційні;	4) психічні.

17. Пошкодження, різні за характером, що були отримані на виробництві, це:

- 1) невиробничий травматизм;
- 2) промисловий травматизм;
- 3) травматизм, спричинений діяльністю у сфері послуг;
- 4) усі відповіді правильні.

18. До заходів боротьби з травматизмом належать:

- 1) контроль за обладнанням, інструментами;
- 2) покращення природного та штучного освітлення;
- 3) варіант «1» і «2»;
- 4) надання працівникам автономності у своїй діяльності.

19. Зниженню травматизму на сьогоднішній день сприяє:

- 1) виконання працівниками трудових обов'язків на власний розсуд;
- 2) механізація та автоматизація;
- 3) використання ручної праці;
- 4) застосування застарілих способів забезпечення безпечних умов праці, але таких, що є перевірені досвідом.

20. У якій статті Закону України «Про охорону праці» зазначається інформація про відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їхньої смерті?

- 1) Стаття 21;
- 2) Стаття 9;
- 3) Стаття 15;
- 4) таке питання не розглядається у цьому законі.

Тема 10 Навчання з питань охорони праці

1. Пошкодження тканин або органів тіла внаслідок удару, поранення, опіку – це:

- 1) психологічна травма;
- 2) фізична травма;
- 3) травматизм.

2. Що таке травматизм?

- 1) сукупність травм, що виникають у певної групи населення за певний відрізок часу;
- 2) нервово потрясіння;
- 3) неспецифічна реакція організму у відповідь на дуже сильну дію (подразник) зовні, яка перевищує норму, а також відповідна реакція нервової системи.

3. Професійні хвороби – це:

- 1) захворювання, у розвитку яких переважну роль відіграють несприятливі умови праці – професійні шкідливості;
- 2) обмежені в часі події або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, унаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть;
- 3) сукупність травм, що виникають у певної групи населення за певний відрізок часу.

4. Рівень механізації та автоматизації виробничих процесів, засоби огороження, сигналізації, дистанційне управління, зміна технологічних процесів на більш безпечні – це:

- 1) санітарно-гігієнічні
- 2) організаційні заходи;
- 3) технічні заходи.

5. Облаштування вентиляційних систем, модернізація штучного і природного освітлення, централізоване питне водопостачання – це:

- 1) санітарно-гігієнічні
- 2) організаційні заходи;
- 3) технічні заходи.

6. Які небезпечні та шкідливі чинники належать до фізичних?

- 1) токсичні, подразнюючі, сенсibiliзуючі, канцерогенні та мутагенні речовини різного агрегатного стану;
- 2) шум, вібрація й інші коливальні впливи, іонізуючі та неіонізуючі випромінювання, кліматичні параметри (температура, вологість і рух повітря), атмосферний тиск, рівень освітлення, а також фіброгенний пил;
- 3) фізичні статичні й динамічні перевантаження-піднімання й перенесення вантажів, незручне положення тіла, тривалий тиск на шкіру, суглоби, м'язи та кістки.

7. Які небезпечні та шкідливі чинники належать до хімічних?

- 1) токсичні, подразнюючі, сенсibiliзуючі, канцерогенні та мутагенні речовини різного агрегатного стану, що здатні викликати будь-які загальні, місцеві або віддалені в часі негативні наслідки на організм;
- 2) шум, вібрація і інші коливальні впливи, іонізуючі і неіонізуючі випромінювання, кліматичні параметри (температура, вологість і рух повітря), атмосферний тиск, рівень освітлення, а також фіброгенний пил;
- 3) фізичні статичні й динамічні перевантаження-піднімання й перенесення вантажів, незручне положення тіла, тривалий тиск на шкіру, суглоби, м'язи та кістки.

8. На скільки класів, відповідно до державного стандарту, поділяють шкідливі і небезпечні чинники за дією та природою впливу?

- 1) на 6;
- 2) на 3;
- 3) на 4.

9. До виробничого травматизму належить:

- 1) промисловий травматизм;
- 2) побутовий травматизм;
- 3) вуличний травматизм.

10. До невиробничого травматизму належить:

- 1) сільськогосподарський травматизм;
- 2) промисловий травматизм;
- 3) транспортний травматизм.

11. Незадовільні умови праці, недосконалі або несправні знаряддя виробництва або неправильна їхня експлуатація, особистий стан працівника – це основні причини:

- 1) побутового травматизму;
- 2) вуличного травматизму;
- 3) виробничого травматизму.

12. Що таке виробнича травма?

- 1) травма, що сталася внаслідок дії невиробничих чинників;
- 2) травма, що сталася внаслідок дії виробничих чинників;
- 3) емоційна дія, яка викликала психічний розлад.

13. Непередбачений збіг обставин і умов, за яких заподіяна шкода здоров'ю або настала смерть людини, – це:

- 1) нещасний випадок;
- 2) виробнича травма;
- 3) форс-мажорні обставини.

14. Нещасний випадок, що призвів до незначної втрати працездатності, яка відновлюється без суттєвих змін у стані здоров'я потерпілого, – це:

- 1) легкий;
- 2) тяжкий;
- 3) небезпечний.

15. Яких нещасних випадків за тяжкістю наслідків не буває?

- 1) легких; 2) тяжких; 3) небезпечно смертельних.

16. Координація робіт з профілактики травматизму невиробничого характеру є основним завданням:

- 1) Держнаглядохоронпраці;
- 2) Міністерства праці і соціальної політики України;
- 3) Кабінету Міністрів України.

17. Працівники служби з охорони праці керуються:

- 1) Положенням про розслідування та облік нещасних випадків;
- 2) Законодавством про працю;
- 3) Положенням про державні фонди охорони праці.

18. Пошкодження тканин або органів тіла внаслідок удару, поранення, опіку – це:

- 1) психологічна травма;
- 2) фізична травма;
- 3) травматизм.

19. До невиробничого травматизму належить:

- 1) сільськогосподарський травматизм;
- 2) промисловий травматизм;
- 3) транспортний травматизм.

20. Рівень автоматизації виробничих процесів, сигналізації, дистанційне управління – це:

- 1) санітарно-гігієнічні заходи;
- 2) організаційні заходи;
- 3) технічні заходи.

6 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка якості засвоєння навчальної дисципліни «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» включає поточний контроль успішності, модульний контроль та складання підсумкового екзамену.

Для визначення академічних успіхів студентів денної форми навчання за допомогою контрольних заходів, передбачених навчальним планом, використовується єдина 100-бальна рейтингова шкала з обов'язковим її переведенням до національної шкали та шкали ECTS.

Контрольні заходи включають *поточний, рубіжний (модульний), підсумковий контроль*.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень студентів під час практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи.

Поточний контроль під час проведення практичних занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їхню корекцію. Конкретна кількість балів за роботу студентів під час практичних занять визначається керівником заняття.

Результати поточного контролю під час проведення практичних занять заносяться викладачем до журналу обліку відвідування занять студентами та їхньої успішності.

Якість та повнота виконання завдань індивідуальної та самостійної роботи оцінюється під час проведення індивідуальних занять зі студентами згідно з методичними рекомендаціями щодо оцінювання кожного виду роботи, бали за її виконання виставляються окремою графою в журнал обліку відвідування занять студентами та їхньої успішності.

Результати цієї роботи враховуються під час виставлення балів за рубіжний (модульний) контроль.

Рубіжний (модульний) контроль визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Якщо за підсумковий контроль навчальної дисципліни загалом набрано 60 і більше балів, то вважається, що студент засвоїв навчальний матеріал.

Таблиця 6.1 – Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

За шкалою ВНТУ	За національною шкалою	ECTS	Рівень компетентності	Критерії оцінювання
90–100	5 «відмінно»	A	Високий (творчий)	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить джерела інформації, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розвиває власні обдарування і нахили
85–89	4 «добре»	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
75–84		C		Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження певних думок
70–74	3 «задовільно»	D	Середній (репродуктивний)	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
60–69		E		Студент володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на продуктивному рівні
35–59	2 «незадовільно» з можливістю повторного складання	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
1–34	2 незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F		Студент навчається, володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

7 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1 Основна

1. Гандзюк М. П. Основи охорони праці : підруч. / Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. ; за ред. М. П. Гандзюка. – 2-ге вид. – К : Каравела, 2014. – 408 с.
2. Гогіташвілі Г. Г. Основи охорони праці : навчальний посібник / Г. Г. Гогіташвілі, В. М. Лапін. – Львів : Новий світ, 2010. – 232 с.
3. Гогіташвілі Г. Г. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами : навч. посіб. / Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. – К. : Знання, 2007. – 367 с.
4. Грибан В. Г. Охорона праці : навчальний посібник / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.
5. Гришук М. В. Основи охорони праці : підручник / М. В. Гришук. – К : Кондор, 2005. – 240 с.
6. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці : навчальний посібник / В. Ц. Жидецький, О. В. Мельников. – 4-те вид., допов. – Львів : Афіша, 2000. – 350 с.
7. Катренко Л. А. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум : навч. посіб. / Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. – Суми : Університетська книга, 2009. – 540 с.
8. Лапін В. М. Основи охорони праці : навч. посіб. / Лапін В. М. – Львів : ЛБІ НБУ, 2013. – 142 с.
9. Москальова В. М. Основи охорони праці : підруч. / Москальова В. М. – К : Професіонал, 2005. – 672 с.
10. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник / Мохняк С. М., Дацько О. С., Козій О. І. та ін. – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2009. – 264 с.
11. Основи охорони праці / За ред. М. П. Купчика, М. П. Гандзюка. – К : Основа, 2000. – 416 с.
12. Основи охорони праці : навч. посібник / Івах Р. М., Бедрій Я. І., Білінський Б. О., Козяр М. М. ; за ред. Р. М. Івах. – 4-те вид., переробл. і допов. – К. : Кондор, 2010. – 464 с.
13. Основи охорони праці : підручник / Запорожець О. І., Протоєрейський О. С., Франчук Г. М., Боровик І. М. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
14. Охорона праці : навч. посіб. / За ред. Я. І. Бедрія. – К : ЦУЛ, 2012. – 322 с.
15. Охорона праці : опорний конспект лекцій / Уклад. Г. А. Бублик. – К : КНТЕУ, 2002. – 72 с.
16. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. / Русаловський А. В. – 4-те вид., допов. і переробл. – К. : Ун-т «Україна», 2009. – 295 с.

7.2 Додаткова

1. Банько В. Г. Охорона праці в туристичному комплексі : навч. посіб. / Банько В. Г. – К. : КНТ, 2010. – 232 с.
2. Жидецький В. Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів : навч. посіб. / Жидецький В. Ц. – 2-ге вид., допов. – Львів : Афіша, 2011. – 176 с.
3. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки : підруч. / Заплатинський В. М. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 120 с.
4. Заплатинський В. Безопасность в эру глобализации : моногр. / В. Заплатинський, Й. Матис. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 142 с.
5. Катренко Л. А. Охорона праці в галузі освіти : навч. посіб. / Л. А. Катренко, І. П. Пістун. – Суми : Університетська книга, 2001. – 339 с.
6. Коваль В. І. Управління охороною праці в промисловості : навч. посіб. / В. І. Коваль, В. А. Скороходов. – К : Професіонал, 2015. – 448 с.
7. Кулалаєва Н. В. Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання : навч. посіб. / Кулалаєва Н. В., Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. – К., 2011. – 189 с.
8. Основи охорони праці : навчальний посібник / Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Чорна О. Г. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 224 с.
9. Охорона праці в Україні : нормативна база / Упоряд. О. М. Роїна. – 3-тє вид., змін. і доповн. – К. : КНТ, 2007. – 548 с.
10. Пістун І. П. Охорона праці. Практикум : навч. посіб. / Пістун І. П., Кіт Ю. В., Березовський А. П. ; за ред. І. П. Пістуна. – Суми : Університетська книга, 2010. – 207 с.
11. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. / Русаловський А. В. – К : Центр навчальної літератури, 2005. – 176 с.
12. Сивко В. Й. Правові та організаційні основи охорони праці в Україні : навч. посіб. / Сивко В. Й. – К : Кондор, 2013. – 140 с.
13. Третькова Л. Д. Засоби індивідуального захисту; виготовлення та застосування : навч. посіб. / Л. Д. Третькова, Г. Є. Литвиненко. – К. : Лібра, 2008. – 317 с.

7.3 Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.
2. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.
3. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
<http://www.mns.gov.ua/>.

4. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.
5. Постійне представництво України при ООН
<http://www.uamission.org/>.
6. Новини про поточні події у світі, у тому числі про надзвичайні ситуації
<http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
7. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території
<http://www.scgis.ru/russian/>.
8. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру
<http://chronicl.chat.ru/>.
9. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України
<http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
10. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
11. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
12. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
13. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

Навчальне видання

**Методичні вказівки
до самостійної та індивідуальної роботи
з дисципліни «Основи охорони праці
та безпека життєдіяльності» для студентів
всіх спеціальностей освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр. Частина 2**

Редактор О. Ткачук

Укладачі: Віштак Інна Вікторівна
Дембіцька Софія Віталіївна
Кобилянська Ірина Миколаївна
Кобилянський Олександр Володимирович

Оригінал-макет підготовлено С. В. Дембіцькою

Підписано до друку 13.05.2017 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,34
Наклад 40 пр. Зам. № 2017-124

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
інформаційний редакційно-видавничий центр.

ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 59-85-32, 59-87-38,
press.vntu.edu.ua,
E-mail: kivc.vntu@gmail.com.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.